

Development of communicative competence of teachers in an inclusive educational environment : monograph. Nizhyn : Publisher Lysenko M.M.).

SUMMARY

Lytvyn Inna, Zubrytsky Igor, Smerechak Lesia. On the problem of professional cooperation between a primary school teacher and a teacher's assistant.

The article summarizes various approaches to defining the concept of "professional collaboration", and outlines its key characteristics as a vital component of inclusive education in the context of primary schooling; the signs of professional cooperation are highlighted. It is identified that the teacher assistant provides social and pedagogical support for children with special educational needs, working alongside the classroom teacher to carry out a range of activities both during lessons and in extracurricular settings. The assistant helps the child complete learning tasks, participates in the development and implementation of the individual development plan, and adapts or modifies didactic materials in accordance with the level of support specified by the Inclusive Resource Center (IRC) and the individual characteristics of the student's learning process. The article emphasizes that only collaborative work between the teacher and the assistant – on the development of individual tasks, educational materials, and personalized learning trajectories – can ensure effective support for students with special educational needs.

It is emphasized that the professional cooperation of the teacher and the teacher's assistant is the key to successful inclusive learning, since they determine the implementation of an individual approach to a child with special educational needs.

Key words: professional collaboration, primary education, primary school teachers, teacher assistant, inclusive education.

УДК 373.2:372.878+37.036](7)

Ольга Лобова

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7028-043X

Єлизавета Федоряка

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0009-0008-3014-2014

DOI 10.24139/2312-5993/2025.02/089-100

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано педагогічні умови формування ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку в процесі мистецької діяльності.

Гра розглядається як вид креативної діяльності людини, у процесі якої в уявній формі відтворюються способи дій з предметами, стосунки між людьми, норми соціального життя та культурні надбання людства, які характеризують історично досягнутий рівень суспільства.

Ігрову компетентність трактовано як здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та

особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі.

Виокремлено три компоненти ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку: емоційний, пізнавальний і практичний.

На основі розробленої структури виокремлено такі педагогічні умови формування ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку в процесі мистецької діяльності в закладі дошкільної освіти. Доцільним є паралельне впровадження розроблених умов, що забезпечуватиме одночасний вплив на емоційний, пізнавальний та практичний компоненти, а відповідно й емоційно-ігровий, пізнавально-ігровий та практично-ігровий критерії оцінювання ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Перспективним вважаємо створення цілісної організаційно-педагогічної моделі формування досліджуваної якості дітей в закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: *мистецька освіта, мистецька діяльність, ігрова компетентність, педагогічні умови формування, діти старшого дошкільного віку, заклади дошкільної освіти.*

Постановка проблеми. Згідно із чинними документами в галузі освіти (Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Державний стандарт дошкільної освіти, Концепція розвитку дошкільної освіти тощо), перед педагогами стоїть завдання формування у дітей компетентностей як найважливіших життєвих навичок людини. Однією з ключових для дошкільного віку визначено ігрову компетентність, яка відповідає провідній діяльності та є оптимальним засобом різнобічного розвитку дитини, надає можливості сформуванню її базові якості й підготувати до нового виду провідної діяльності – навчання.

Важливою для формування ігрової компетентності дитини дошкільного віку є мистецька діяльність, яка дозволяє не тільки розвивати творчі здібності дітей, але й допомагає у формуванні соціальних та комунікативних навичок через гру, що є ключовим у підготовці дітей до навчання у школі. Тож актуальним завданням педагогів закладу дошкільної освіти є створення умов для формування ігрової компетентності дітей у процесі мистецької діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Різнобічну проблематику змісту й упровадження компетентнісного підходу розкрили вітчизняні науковці Н. Бібік, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Гончаренко, О. Кононко, Т. Піроженко, О. Пометун, О. Савченко, Л. Хоружа та ін. Різні аспекти ігрової діяльності дітей розкриті в працях К. Карасьової, Н. Кудикіної, Т. Піроженко, Л. Токаревої, М. Федорової та ін. Дослідники наголошують, що розвиток дитини дошкільного віку безпосередньо залежить від рівня оволодіння ігровою діяльністю та сформованості її ігрової компетентності.

Проблематику теорії та методики застосування ігор в мистецькій діяльності дітей дослідили О. Дронова, О. Лобач, О. Лобова, О. Половіна, А. Федорович, Л. Фесюкова, М. Шуть, С. Яланська та ін.

Водночас, маємо констатувати недостатню розробленість питань теорії та методики опанування ігровою діяльністю на мистецьких заняттях закладів дошкільної освіти, що зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета статті – обґрунтувати педагогічні умови формування ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку в процесі мистецької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на непересічне значення ігрової діяльності для виховання та розвитку дитини дошкільного віку, в Базовому компоненті дошкільної освіти виділено освітній напрям «Гра дитини», а однією з ключових визначено *ігрову компетентність*, що трактується як «здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі» (Базовий компонент, 2021).

У документі зазначено, що саме гра має провідне значення в житті дитини дошкільного віку, а сформована ігрова компетентність безпосередньо сприяє становленню інших компетентностей дошкільника, які стосуються пізнання та взаємодії дитини зі світом. Водночас, «ігровий процес як зона найближчого розвитку дитини вимагає збагаченого ігрового середовища і педагогічного супроводу дорослих і тому класифікація ігор відображає ступінь активності та свободи дитини в організації ігрової діяльності». Відповідно до цього, виокремлено дві групи ігор: самодіяльні вільні та ігри, організовані за ініціативою дорослих з метою навчання або організації дитячого дозвілля (Базовий компонент, 2021).

М.Федорова розуміє ігрову компетентність дитини «як здатність організувати і реалізувати ігрову діяльність на високому рівні, що ґрунтується на досвідченості дитини дошкільного віку в ігровій діяльності, відповідних віку ігрових умінь, підкріплюється ігровими мотивами, а також мотивами самоствердження» (Федорова, 2019, с. 307).

На думку А. Кугаєнко, ігрова компетентність – це «результат організації ігрової діяльності дитини, що зумовлюється сформованістю

знань, вмінь, навичок дітей щодо ігрової діяльності, а саме, вмінням створити ігровий задум, реалізувати сюжет та ускладнювати його в процесі гри, вміти творчо продовжити гру та вносити нові правила і ускладнення, проявляти високий рівень рольової взаємодії, активно спілкуватись з однолітками та дорослими в процесі гри» (Кугаєнко, 2023).

Аналіз наукових досліджень свідчить про недостатню розробленість структури ігрової компетентності дітей дошкільного віку, адже переважна більшість дослідників для характеристики зазначеної якості застосовують неструктурований перелік її різноманітних характеристик. Тому у визначенні структури ігрової компетентності ми опирались на положення Базового компоненту дошкільної освіти. Відповідно до цього було виокремлено три *компоненти ігрової компетентності* дітей старшого дошкільного віку: емоційний, що включає інтерес та емоційне ставлення дитини до ігрової діяльності; пізнавальний, який концентрує знання і уміння дитини щодо участі в ігровій діяльності; практичний компонент, що характеризує репродуктивне і творче застосування дитиною знань і умінь ігрової діяльності.

Аналіз чинних державних документів у галузі дошкільної освіти засвідчує різноманіття підходів до визначення педагогічних умов як спеціально створених чинників формування ігрової компетентності, а також організації мистецької діяльності дітей дошкільного віку.

У змісті Базового компоненту дошкільної освіти, в освітньому напрямі «Гра дитини» зазначено, що «ігровий процес, як зона найближчого розвитку дитини вимагає збагаченого ігрового середовища і педагогічного супроводу дорослих» (Базовий компонент, 2021, с. 14). Щодо систематичного залучення дітей до різних видів мистецької діяльності, документом передбачено створення під час освітньої та самостійної художньої діяльності дітей спеціальних умов для розвитку їхніх здібностей і формування в дошкільників здатності до самовираження з опорою на розвиток емоційної сфери та набуття різноманітних життєвих навичок. Провідними засадами організації мистецької освіти дошкільників визначено принципи естетичності, практичності, доцільності, здоров'язбереження.

У програмі «Впевнений старт» педагогам запропоновано створювати умови, за яких дитина старшого дошкільного віку: «може самостійно або з участю дорослого обирати та організувати сюжетно-рольову гру; може самостійно розгортати сюжет гри, змінювати

правила гри та контролювати їх дотримання; опановує ігровий простір та збагачує варіативність видів ігор; набуває досвіду самостійної гри» (Освітня програма, 2017, с. 20-21).

Програмою «Дитина» передбачено орієнтацію педагогів на виконання таких освітніх завдань: формувати в дітей уміння обговорювати й планувати майбутню гру та її сюжет, розподіляти ролі між учасниками гри, обирати та облаштовувати місце для гри й добирати відповідні атрибути, підсилювати пізнавально-адаптаційну функцію дитячих ігор в закладі дошкільної освіти за допомогою використання для ігор сюжетів шкільної тематики; формувати в дітей дошкільного віку умінь самостійно складати правила гри та узгоджувати їх з іншими учасниками ігрової взаємодії (Дитина, 2022).

У роботах дослідників визначено різноманітні умови та підходи до формування ігрової компетентності й розвитку ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Так, Н.Кудикіна констатує, що ефективність впливу ігрової діяльності дитини на розвиток її особистості безпосередньо залежить від успішності педагогічного керівництва дитячою грою. Авторка визначає низку педагогічних умов, які сприяють розвитку ігрової діяльності дітей, зокрема: формування їхніх пізнавальних інтересів і збагачення дітей знаннями щодо змісту гри; «вплив на формування процесуально-операційного компоненту в сфері уявних і реальних взаємовідносин учасників гри; навчання правил колективних ігор; сприяння реалізації повноцінних контрольних-оцінних дій; нейтралізація негативного виховного впливу соціального середовища; забезпечення особистісно-орієнтованого підходу до дітей; створення розвивально-виховного матеріального ігрового середовища». Також учена наголошує на важливості диференціювання методів педагогічного впливу залежно від типу ігор. Так, у процесі керівництва іграми за правилами перевага має надаватися методам і прийомам прямої дії, а в керівництві творчими іграми «перевагу слід надавати опосередкованим способам впливу на дітей: через ігрові ситуації, рольове перевтілення та рольову міжособистісну взаємодію, ігрове матеріальне середовище, прийоми невербальної комунікації та емпатійної педагогічної дії тощо (Кудикіна, 2008, с.140).

На думку Л.Токаревої, під час організації ігрової діяльності перед дорослими стоять завдання комунікативного спрямування, зокрема: навчити дітей виявляти інтерес до однолітків, домовлятися про співпрацю, керуватися спільними інтересами, налагоджувати взаємодію, узгоджувати дії з партнерами, обстоювати власну позицію, поступатися

та приймати позицію іншого, розуміти точку зору іншого, бути об'єктивним в оцінках, поводитись чесно, вчити дорожити взаєминами з однолітками тощо. Провідною умовою досягнення зазначених завдань авторка вважає діяльнісний підхід, що дозволяє не «начинити дитину знаннями», а й навчити практично користуватися ними в діяльності. Принципами (а, на наш погляд, й умовами) включення дитини в освітній процес у практичних і ігрових ситуаціях дослідниця вважає: відкриття нового знання самою дитиною, віра в сили та можливості дитини, уміння бачити результати своєї діяльності, уміння застосовувати отримані знання в повсякденному житті, мотивація до виконання певної дії, уміння аналізувати свої перемоги і недоліки, уміння співробітництва у різних видах діяльності тощо (Токарева, 2021).

Щодо мистецько-ігрової діяльності дітей дошкільного віку, нагадаємо, що вона є провідним засобом і результатом реалізації освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва» чинного Базового компоненту дошкільної освіти та представлена різноманітними видами: музична, хореографічна, образотворча, декоративно-прикладна, театралізована тощо. Така діяльність є важливою також для формування культурної компетентності дітей у процесі мистецької освіти (Лобова, Сбруєва, Бойченко, 2020).

Дослідники відзначають вагоме значення різноманітних ігор у всіх видах мистецької активності дітей старшого дошкільного віку. Саме завдяки грі мистецька діяльність спроможна формувати соціальні та комунікативні навички дітей, розвивати їхні творчі здібності, готувати старших дошкільників до навчання в школі тощо.

Глибокий аналіз мистецької діяльності та її ролі в розвитку дітей дошкільного віку зробила О.Половіна. На її думку, «кожен з видів мистецької діяльності передбачає вільні дії дитини у створеному педагогом просторі на основі інтуїтивного досвіду та реалізації творчого потенціалу, який є в кожного малюка. Мистецька діяльність дітей дошкільного віку має бути процесом не лише зовнішньої дії, а й поступового опанування ... особистістю власних емоцій, руху від пізнання себе зовнішнього до відкриття свого внутрішнього світу. Тому пріоритетним у мистецькій діяльності є розвиток здатності дитини до усвідомлення своїх внутрішніх глибинних прагнень, уміння викликати в себе позитивні емоційні стани, почуття, переживання та відтворювати їх у художніх образах» (Половіна, 2021). Відповідно до цього авторка виділяє низку педагогічних умов формування емоційно-

ціннісного ставлення дитини до мистецтва та мистецьких видів діяльності, зокрема: «Цілеспрямоване застосування заходів, спрямованих на розвиток емоційної сфери дошкільників. Здатність педагога вміло, своєчасно і тактовно долати перешкоди, які стоять на шляху до пізнання краси. Створення умов для сприймання дитиною краси через емоції, переживання («чудесний дотик до глибини душі»). Апелювання до генетичного досвіду світосприйняття, що зумовлений первинністю зв'язку індивідуального розвитку з історією людства. Врахування взаємозв'язку й залежності естетичного розвитку дитини від морального та інтелектуального. Налагодження безпосереднього процесу спілкування дитини з реальними об'єктами і явищами довкілля та їхніми мистецькими образами» (Половіна, 2021).

У контексті нашого дослідження ми визначили педагогічні умови як спеціально створені в закладі дошкільної освіти чинники *формування ігрової компетентності у відповідно спрямованій мистецькій діяльності дітей старшого дошкільного віку.*

Перша педагогічна умова формування ігрової компетентності дітей передбачала створення та систематичне збагачення привабливого мистецько-ігрового середовища для розвитку емоційного компоненту ігрової компетентності дітей.

Для реалізації зазначеної умови ми працювали в двох напрямках: створення педагогом привабливого для дітей емоційно-ігрового середовища, що виявлялось у систематичному позитивному налаштуванні дітей на мистецько-ігрову діяльність, заохоченні їх участі в різноманітних музичних, хореографічних, образотворчих, театралізованих іграх, підтримці всіляких, зокрема творчих спроб дитини в ігровій діяльності тощо; створення привабливого для дітей предметно-ігрового середовища, що виявлялось не лише в придбанні нових іграшок, а й самостійному створенні дітьми різноманітних ігрових атрибутів.

Наприклад, дітей експериментальної групи було залучено до створення саморобних музичних інструментів: паперових барабанів і бубнів, картонних тріскачок, брязкалець з пластикових чи металевих пляшок, маракасів із баночок з різноманітним дрібним наповнювачем (піском, сіллю, гречкою, рисом, гудзиками різних розмірів, бісером тощо). Ми констатували, що процес виготовлення музичних інструментів не залишив дітей байдужими, і на саморобних інструментах вони грають з більшим задоволенням, ніж на фабричних.

Також ми залучили дітей до виготовлення доступного їм театального реkvізиту, необхідного для ігрової театралізованої діяльності дошкільників. Наприклад, для інсценування пісні «Ходить гарбуз по городу» діти виготовляли з паперу «шапочки»-пов'язки з малюнками овочів – персонажів пісні, а також відповідні фігурки для пальчикового театру. За результатами проведеної роботи можемо констатувати, що такі та подібні види діяльності позитивно впливають на формування емоційного компонента й, відповідно, емоційно-ігрового критерію сформованості ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Друга педагогічна умова була спрямована на формування комплексу ігрових знань, умінь і навичок у різних видах дитячої мистецької діяльності для розвитку пізнавального компоненту ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку в закладі дошкільної освіти.

Для реалізації зазначеної умови ми ознайомлювали дітей з такими аспектами ігрової діяльності: загальні комунікативні норми та правила спілкування між учасниками ігор в мистецькій діяльності; зміст і правила проведення доступних віку музичних, образотворчих, хореографічних і театралізованих ігор; уміння та навички, необхідні для участі в доступних віку музичних, образотворчих, хореографічних і театралізованих іграх; ігрові предмети, інструменти та атрибути, необхідні для проведення музичних, образотворчих, хореографічних і театралізованих ігор.

Наприклад, норми і правила спілкування між учасниками ігор діти засвоювали на прикладі комунікативно спрямованих ігор в різних видах мистецької діяльності, зокрема в таких музичних іграх: «Співочий ланцюжок» (діти стають у ланцюжок і поступово долучаються до співу, торкаючись рукою сусіда); «Золота рибка» (діти вчаться уважно сприймати партнерів по грі, впізнаючи пісню по беззвучній артикуляції); «Давайте разом заспіваймо, браття!» (діти одночасно співають різні пісні, що є основою двоголосся й діалогічного спілкування); «Прийом гостей» (діти навчаються чемно вітатись, бути гостинними та уважними господарями); «Чарівна сопілка» (діти навчаються уважно слухати інших і виступати перед дитячим колективом); «Шумовий оркестр» (розвиває в дітей навички колективної взаємодії під час гри на дитячих інструментах) тощо.

Третя педагогічна умова передбачала забезпечення можливостей практичної репродуктивної та творчої реалізації ігрових

знань, умінь і навичок у різних видах дитячої мистецької діяльності для розвитку практичного компоненту ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку в закладі дошкільної освіти. Наприклад, з цією метою ми застосовували такі творчі дидактичні ігри: «Музичний коректор» (діти почергово пропонують групі свій варіант ритмічного рисунка, інші діти аналізують і виконують його); «Ритмічний діалог» (педагог або дитина задає ритмічне «питання», інша дитина створює до нього власну ритмічну «відповідь»); «У концертній залі» (імітує відвідування концертної зали та сприяє формуванню відповідних навичок поведінки); «Художники» (імітує відвідування виставкової зали та сприяє формуванню навичок поведінки та обговорення художніх творів); «Я – актор» (розвиває мовленнєві, комунікативні та акторські здібності, навчає дітей поводитись більш природньо та розкуто); «Лісові музиканти» (діти створюють за малюнком казку, озвучують її на дитячих інструментах і драматизують) тощо.

Загалом зазначимо, що ігри-драматизації, інсценування пісень та інші форми театралізованої діяльності є дуже ефективними для формування ігрової компетентності дітей, адже синтезують в собі не лише акторську гру, а й музичну, образотворчу, хореографічну діяльність. Тому ми застосовували в роботі з дітьми інсценування українських народних пісень «Диби-диби», «Ходить гарбуз по городу», «Подольночка», «Веселі гуси», «Галя по садочку ходила» та ін. У таких і подібних видах діяльності діти можуть яскраво виявляти власну музичну, хореографічну, зображувальну творчість: від співу з танцювальними рухами – до створення театральних декорацій, костюмів і реквізиту до повсякденних ігор і святкових ранків.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Отже, гра розглядається як вид креативної діяльності людини, у процесі якої в уявній формі відтворюються способи дій з предметами, стосунки між людьми, норми соціального життя та культурні надбання людства, які характеризують історично досягнутий рівень суспільства.

Зважаючи на значення ігрової діяльності в дитячому віці, в Базовому компоненті дошкільної освіти однією з ключових визначено *ігрову компетентність*, що трактується як здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через прагнення

дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі.

У основу розробленої нами структури ігрової компетентності покладено положення Базового компоненту дошкільної освіти. Відповідно до цього виокремлено три *компоненти ігрової компетентності* дітей старшого дошкільного віку: емоційний, пізнавальний і практичний.

На основі розробленої структури ігрової компетентності виокремлено такі педагогічні умови *формування ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку в процесі мистецької діяльності* в закладі дошкільної освіти:

1. Створення та систематичне збагачення привабливого мистецько-ігрового середовища для розвитку емоційного компонента ігрової компетентності дітей.

2. Формування комплексу ігрових знань, умінь і навичок у різних видах дитячої мистецької діяльності для розвитку пізнавального компонента ігрової компетентності.

3. Забезпечення можливостей практичної репродуктивної та творчої реалізації ігрових знань, умінь і навичок у різних видах дитячої мистецької діяльності для розвитку практичного компонента ігрової компетентності дітей.

Доцільним вважаємо паралельне впровадження розроблених нами умов, що забезпечуватиме одночасний вплив на емоційний, пізнавальний та практичний компоненти, а відповідно й емоційно-ігровий, пізнавально-ігровий та практично-ігровий критерії оцінювання ігрової компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Перспективним вважаємо створення цілісної організаційно-педагогічної моделі формування досліджуваної якості дітей в закладах дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Базовий компонент дошкільної освіти (2021). Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.mcfр.ua/867851> (*Basic component of preschool education* (2021). New edition and tips for organizing the educational process. URL: <https://ezavdnz.mcfр.ua/867851>).
- Бас, О.В. (2023). *Особливості мистецької діяльності дошкільників*. URL: <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-misteckoi-dialnosti-doskilnikiv-116355.html> (Bas, O.V. (2023). *Features of the artistic activity of preschoolers*. URL: <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-misteckoi-dialnosti-doskilnikiv-116355.html>).

- Дитина : Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років (2022). К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. (*Child: Program for the upbringing and education of children from two to seven years old* (2022). Kyiv: B. Grinchenko University).
- Кугаєнко, А.Ф. (2023). Педагогічні умови формування ігрової компетентності дітей дошкільного віку. Запоріжжя. (Kugayenko, A.F. (2023). *Pedagogical conditions for the formation of play competence in preschool children*. Zaporizhzhia).
- Кудикіна, Н.В. (2008). Гра. *Енциклопедія освіти* / Національна академія педагогічних наук України; [гол. ред. В.Г. Кремень] Київ: Юрінком Інтер. С. 139-140. (Kudykina, N.V. (2008). *Game. Encyclopedia of Education* / National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; [ed. chief. V.G. Kremen] Kyiv: Yurinkom Inter. Pp. 139-140).
- Лобова, О.В., Сбруєва, А.А., Бойченко, М.А. (2020). Формування культурної компетентності школярів у процесі мистецької освіти в «Новій українській школі». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3-4 (97-98), 266-276 (Lobova, O. V., Sbrueva, A. A., Boychenko, M. A. (2020). *Formation of cultural competence of schoolchildren in the process of art education in the «New Ukrainian School»*. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3-4 (97-98), 266-276).
- Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку (2017) [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Пироженко та ін.]. Київ. (*Educational program «Confident start» for children of senior preschool age* (2017) [N. V. Gavrish, T. V. Panasyuk, T. O. Pirozhenko and others]. Kyiv).
- Половіна, О. (2021). Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*, 2, 3-8. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstv a.pdf> (Polovina, O. (2021). *Child in the world of art. We are introducing the Basic component of preschool education (new edition)*. *Preschool education*, 2, 3-8. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstv a.pdf>).
- Токарева, Л.Д. (2021). Особливості формування ігрової компетентності дитини старшого дошкільника до навчання в школі. *Електронний збірник наукових праць ЗОІППО*, 3(45). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737560/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%94%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20.pdf> (Tokareva, L.D. (2021). *Peculiarities of the formation of play competence of a child of a senior preschooler before studying at school*. *Electronic collection of scientific works of ZOIPPO*. No. 3(45). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737560/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%94%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20.pdf>).
- Федорова, М.А. (2019). Особливості розвитку ігрової компетентності дитини у контексті наступності між дошкільною освітою і початковою школою. *Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи* : монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок. С. 300-314. (Fedorova, M.A. (2019). *Peculiarities of the development of a child's play competence in the context of continuity between preschool education and*

primary school. *System of training future specialists in the context of the formation of the New Ukrainian School: monograph.* Zhytomyr: Publishing house O. O. Evenok. Pp. 300-314.).

SUMMARY

Lobova Olga, Fedoriaka Yelyzaveta. Pedagogical conditions for the formation of play competence of children of senior preschool age in the process of artistic activity.

The article substantiates the pedagogical conditions for the formation of play competence of children of senior preschool age in the process of artistic activity.

The game is considered as a type of creative activity of a person, in the process of which in an imaginary form the methods of actions with objects, relationships between people, norms of social life and cultural achievements of mankind are reproduced, which characterize the historically achieved level of society.

It is stated that the game is especially important in childhood. Given this, in the Basic Component of Preschool Education one of the key ones is defined as play competence, which is interpreted as the child's ability to free, emotionally saturated, spontaneous activity on his own initiative, in which the possibility of applying existing and mastering new knowledge and personal development is realized through the child's desire to participate in the life of adults by realizing interests in game and role-playing actions in a generalized form.

Pedagogical conditions are interpreted as specially created in a preschool educational institution factors for the formation of game competence in the correspondingly directed artistic activity of children of senior preschool age. The following pedagogical conditions for the formation of game competence of children of senior preschool age in the process of artistic activity in a preschool educational institution are distinguished:

1) creation and systematic enrichment of an attractive artistic and game environment for the development of the emotional component of children's game competence;

2) formation of a complex of game knowledge, skills and abilities in various types of children's artistic activity for the development of the cognitive component of game competence;

3) provision of opportunities for practical reproductive and creative implementation of game knowledge, skills and abilities in various types of children's artistic activity for the development of the practical component of children's game competence.

It is advisable to implement the conditions we have developed in parallel, which will ensure a simultaneous impact on the emotional, cognitive and practical components, and accordingly, the emotional-game, cognitive-game and practical-game criteria for assessing the game competence of children of senior preschool age.

It is promising to create a holistic organizational and pedagogical model of the formation of the studied quality of children in preschool education institutions.

Key words: art education, artistic activity, game competence, pedagogical conditions of formation, children of senior preschool age, preschool education institutions.